

Valsts ieņēmumu
dienests

30.05.2022.

Informatīvais materiāls

Par nodokļu piemērošanu, sniedzot palīdzību saistībā ar notikumiem Ukrainā

Valsts ieņēmumu dienests informē par pašlaik spēkā esošo kārtību nodokļu piemērošanā situācijā, ja uzņēmums sniedz palīdzību personām Ukrainā.

Pievienotās vērtības nodoklis

Vispārīgā gadījumā ziedojumiem pievienotās vērtības nodokli (turpmāk – PVN) nepiemēro.

Tas nozīmē, ka PVN par ziedoto preču iegādi vai to ražošanai iegādātajiem materiāliem un pakalpojumiem **nav atskaitāms kā priekšnodoklis**.

Reģistrēti PVN maksātāji, kuri **ziedo preces**, par kuru iegādi vai to ražošanai iegādātajiem materiāliem un pakalpojumiem bija atskaitīts priekšnodoklis, korektai PVN piemērošanai izvēlas vienu no šādiem risinājumiem:

- koriģē iepriekš atskaitīto priekšnodokli;
- aprēķina PVN par ziedotajām precēm kā par pašpatēriņu, izrakstot sev nodokļa rēķinu.

2022.gada 10.martā Latvijas Republikas Saeima pieņēma Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likumu, kurā, tostarp, ietverta arī PVN 0% likmes piemērošana ziedojumiem Ukrainas civiliedzīvotāju atbalstam¹.

Atbilstoši minētajam likumam PVN 0% likmi piemēro tādi preču piegādei, ko reģistrēts nodokļa maksātājs bez maksas piegādā sabiedriskā labuma organizācijai, kas:

- 1) šīs preces eksportē no Eiropas Savienības teritorijas kā daļu no savām humānām, labdarības darbībām, lai sniegtu vispārējo atbalstu Ukrainas sabiedrībai;
- 2) piegādā citas Eiropas Savienības dalībvalsts atzītai struktūrai, kas šīs preces nodod kā humāno palīdzību vai ziedojumus Ukrainas sabiedrībai.

Tātad PVN 0% likmi var piemērot tikai tādu ziedoto preču piegādei, kuras nodotas Latvijas sabiedriskā labuma organizācijai (SLO) un kuras ir izvestas no Latvijas Republikas teritorijas.

PVN 0% likmes piemērošanu ziedojumam var pamatot ar vienu no šādiem attaisnojuma dokumentiem:

- līgums ar SLO;
- preču nodošanas - pieņemšanas akts;
- cits darījumu apliecināošs dokuments.

¹ Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma 8.¹ pants

Ir arī jāizraksta nodokļu rēķins saņēmējam – SLO, piemērojot PVN 0% likmi.

Ja uzņēmējs ziedo preces, kuru piegādei piemērojama PVN 0% likme saskaņā ar Ukrainas civiltieslietu likuma 8.¹ pantu, šādu preču piegādes uzskatāmas par ar PVN apliekamu darījumu, un par to iegādi vai ražošanas izmaksām ir tiesības atskaitīt priekšnodokli.

Svarīgi:

Šo regulējumu piemēro ar 2022.gada 24.februāri², un to piemēro tikai Ukrainas civiltieslietu likuma 8.¹pantā noteiktajos gadījumos.

Tādējādi citiem ziedojumiem PVN piemēro saskaņā ar vispārīgo regulējumu.

Jaunums:

Ja komersants pats veic ziedoto preču eksportu uz Ukrainu, PVN 0 % likmes piemērošanai pietiek ar vienu pierādījumu.

Saistībā ar Krievijas Federācijas izraisīto bruņoto konfliktu Ukrainā ir arī ieviesti atviegloti noteikumi nodokļu maksātājiem eksporta faktu pierādīšanai ziedojumu vai humānās palīdzības krāvām, kas tiek sūtītas uz Ukrainu.

Proti, lai atvieglotu eksporta procedūras noformēšanu un PVN 0% likmes piemērošanas pamatošanu uz Ukrainu ziedoto preču piegādēm, Ministru kabineta 2013.gada 3.janvāra noteikumi Nr.17 "Pievienotās vērtības nodokļa likuma normu piemērošanas kārtība un atsevišķas prasības pievienotās vērtības nodokļa maksāšanai un administrēšanai" (turpmāk - Ministru kabineta 2013.gada 3.janvāra noteikumi Nr.17) ir papildināti ar punktu, kas paredz, ka muitas iestādēm var iesniegt tikai vienu no šo noteikumu 16.punktā uzskaitītiem dokumentiem, kas apliecina preču eksporta faktu³.

Minētie grozījumi Ministru kabineta 2013.gada 3.janvāra noteikumi Nr.17 ir spēkā ar 2022.gada 22.martu.

Saistībā ar **nesaņemtajiem debitoru parādiem**, ja konkrētā parāda summā ir arī PVN, iespējams veikt aprēķinātā PVN korekcijas, ievērojot Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.pantā noteikto kārtību.

Uzņēmumu ienākuma nodoklis

Par ziedojumiem

Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumā nav noteikta īpaša kārtība un atviegloti nosacījumi ziedojumiem, dāvinājumiem vai jebkādi palīdzībai personām Ukrainā. Uzņēmumi var ziedot un sniegt palīdzību, piemēram, Ukrainas karadarbībā cietušam cilvēkam, darbinieka ģimenes loceklim vai organizācijai tieši, tomēr nevar piemērot uzņēmumu ienākuma nodokļa atvieglojumu ziedotājiem.

Tikai gadījumā, ja uzņēmums ziedo Latvijā reģistrētai sabiedriskā labuma organizācijai, kura nodrošina koordinēta atbalsta sniegšanu Ukrainas karadarbībā cietušajiem, uzņēmumam ir tiesības uz nodokļa atvieglojumu ziedotājiem saskaņā ar Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 12.panta nosacījumiem.

² Ukrainas civiltieslietu likuma pārejas noteikumu 2.punkts.

³ Ministru kabineta 2013.gada 3.janvāra noteikumu Nr.17 16.¹ punkts.

Uzņēmumi ziedojot var piemērot atvieglojumus ziedotājiem saskaņā ar Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 12.pantu, ziedojot sabiedriskā labuma organizācijai, budžeta iestādei, valsts muzejam vai valsts kapitālsabiedrībai, kura veic Kultūras ministrijas deleģētas valsts kultūras funkcijas.

Uzņēmumu ziedojumi (izņemot Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 12.pantā noteiktos ziedojumus, kuriem piemērojama atlaide ziedotājiem⁴) tiek vērtēti kā ar saimniecisko darbību nesaistīti izdevumi, kurus iekļauj nodokļa bāzē un apliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli.⁵

Tādējādi, ja tiks ziedoti naudas līdzekļi vai preces personām Ukrainā (bez sabiedriskā labuma organizācijas starpniecības), uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarācijā par attiecīgo mēnesi ziedojuma summa ir norādāma kā ar saimniecisko darbību nesaistīti izdevumi.

Par debitoru parādiem, kuri netiek samaksāti saistībā ar notikumiem Ukrainā

Norēķiniem ar personām Ukrainā ir piemērojama uzņēmumu ienākuma nodokļa vispārējā kārtība, kādā norakstāmi debitoru parādi, un papildu atvieglojumi nav noteikti.

Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums paredz, ka uzņēmumu ienākuma nodokļa maksātāji nodokļa bāzē iekļauj un apliek ar nodokli nedrošos debitoru parādus.⁶ Nedrošie debitoru parādi tiek iekļauti uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē likumā noteiktajā kārtībā:

1) ja nodokļa maksātājs grāmatvedībā ir izveidojis uzkrājumus nedrošajiem debitoru parādiem, tad šo summu iekļauj ar nodokli apliekamajā bāzē, ja parāds nav atgūts 36 mēnešu laikā no uzkrājuma izveidošanas dienas, vai attiecībā uz šo parādu nav piemērojams Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 9.pantā noteiktais atbrīvojums;

2) zaudējumos norakstītos šaubīgos debitoru parādus, kuriem nav izveidots uzkrājums, iekļauj ar nodokli apliekamajā bāzē pārskata gada decembra deklarācijā, ja attiecībā uz norakstīto parādu nav piemērojams Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 9.pantā noteiktais atbrīvojums.⁷

Nosacījumi atbrīvojuma piemērošanai ir noteikti Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 9.panta trešajā daļā.

Situācijā, ja nodokļa maksātājs kādā no iepriekšējiem taksācijas periodiem ir samaksājis uzņēmumu ienākuma nodokli par norakstītu šaubīgu debitora parādu un to ir atguvis, vai attiecībā uz norakstīto debitoru parādu ir izpildījušies likuma 9.panta trešās daļas nosacījumi, nodokļa maksātājam ir tiesības par šo debitora parāda summu samazināt taksācijas perioda nodokļa bāzi vai pārskata gada decembra deklarācijā iepriekš samaksāto nodokli norādīt kā nodokļa pārmaksu.⁸

Īpaša ziedošanas kārtība saskaņā ar Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likumu

No 2022.gada 12.marta likums ir papildināts ar [jaunu 11.¹pantu](#), kas nosaka juridisko personu tiesības ziedot finanšu līdzekļus vai mantu vispārējam atbalstam Ukrainas sabiedrībai:

⁴ Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 12.panta pirmās daļas 1. un 2.punkts

⁵ Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 8.panta otrās daļas 3. un 4.punkts

⁶ Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 4.panta otrās daļas "b" apakšpunkts

⁷ Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 9.panta pirmā daļa

⁸ Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 9.panta piektā daļa

- Noteiktas iespējas **biedrībām un nodibinājumiem** dāvināt (ziedot) finanšu līdzekļus vai mantu Ukrainas sabiedrības vispārējam atbalstam arī tad, ja to statūtos šāda iespēja nav paredzēta.
- Paredz atvieglot **biedrībām un nodibinājumiem**, kuru pamatdarbība nav atbalsta sniegšana, administratīvās prasības attiecībā uz pārskatu sniegšanu VID, ja tās vāc ziedojumus un dāvinājumus un nodod tos Ukrainas sabiedrības vispārējam atbalstam.
- Noteikta speciālā kārtība ziedojumu veikšanai Ukrainas sabiedrības vispārējam atbalstam **valsts kapitālsabiedrībai – publiskas personas kapitālsabiedrībai; kapitālsabiedrībai, kurā publiskas personas daļa pamatkapitālā atsevišķi vai kopumā pārsniedz 50 procentus, kā arī kapitālsabiedrībai, kurā vienas vai vairāku publisku personu kapitālsabiedrību daļas pamatkapitālā atsevišķi vai kopumā pārsniedz 50 procentus.**

Minētajām valsts kapitālsabiedrībām:

- 1) noteikta lēmumu pieņemšanas kārtība, ja atsevišķa dāvinājuma (ziedojuma) summa pārsniedz vai nepārsniedz 1500 euro,
- 2) joprojām ir pienākums ievērot Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likumā noteiktos ierobežojumus – gan attiecībā uz nodokļu nomaksu, gan saistību izpildi pret darbiniekiem, gan attiecībā uz pienākumu noslēgt līgumu un iespēju robežās sekot finansējuma (ziedojuma) izlietojumam atbilstoši ziedojuma mērķim,
- 3) netiek piemērots papildu kontroles mehānisms – finanšu ministra atļauja valsts kapitālsabiedrības ziedojumiem Ukrainas sabiedrības vispārējam atbalstam.

Valsts kapitālsabiedrības patstāvīgi pieņem lēmumu - kam ziedot, taču **uzņēmumu ienākuma nodokļa atvieglojumu ziedotājiem** var piemērot tikai tādā gadījumā, ja ziedo **sabiedriskā labuma organizācijām**, budžeta iestādēm utt.

Atvieglojumu ziedotājiem piemēro saskaņā ar Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma **12.pantu**.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Fiziskās personas ziedojumus un dāvinājumus var iekļaut gada ienākumu deklarācijā kā attaisnotos izdevumus un saņemt iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu, ja:

- ziedojuma vai dāvinājuma veidā nodota nauda budžeta iestādei vai **Latvijā reģistrētai** biedrībai, nodibinājumam, reliģiskai organizācijai vai to iestādei, kurai piešķirts **sabiedriskā labuma organizācijas statuss** (piemēram, labdarības organizācijai Ziedot.lv),
- citā Eiropas Savienības (**ES**) dalībvalstī vai Eiropas Ekonomikas zonas (**EEZ**) valstī, ar kuru Latvija ir noslēgusi konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu, **reģistrētai nevalstiskai organizācijai**, kura darbojas Latvijas sabiedriskā labuma organizācijas nosacījumiem pielīdzināmā statusā saskaņā ar attiecīgās ES dalībvalsts vai EEZ valsts normatīvajiem aktiem.

Svarīgi:

- ziedojumu un dāvinājumu summas attaisnotajos izdevumos nedrīkst pārsniegt 50% no cilvēka gada apliekamā ienākuma, bet ne vairāk kā 600 eiro,
- nevar iekļaut attaisnotajos izdevumos, ja ziedojuma saņēmējam noteiktajā ziedojuma mērķī ietverta tieša vai netieša norāde uz konkrētu personu kā ziedoto līdzekļu saņēmēju, kas ir ar ziedotāju saistīta persona vai ziedotāja darbinieks, vai ziedotāja darbinieka ģimenes loceklis.

Neapliekamais minimums un atvieglojumi Ukrainas civiliedzīvotāju ienākumiem

Ukrainas civiliedzīvotājiem - nerezidentiem Latvijā ir tiesības piemērot ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamo minimumu 250 eiro apmērā mēnesī un atvieglojumu par apgādībā esošu nepilngadīgu bērnu, kas uzturas Latvijā, 250 eiro apmērā mēnesī.

Atvieglojumu par apgādībā esošu nepilngadīgu bērnu piemēros vienam no nepilngadīgā bērna vecākiem vai ārkārtas aizbildnim.

Neapliekamo minimumu un atvieglojumu par apgādībā esošu nepilngadīgu bērnu piemēro tikai vienā darba vietā.⁹

Par Ukrainas civiliedzīvotāju pabalstiem

Ukrainas civiliedzīvotājam, uzsākot darba tiesiskās attiecības, ir tiesības saņemt vienreizēju nodarbinātības uzsākšanas pabalstu vienas minimālās mēneša darba algas apmērā. Minētais pabalsts netiek aplikts ar iedzīvotāju ienākuma nodokli un no tā netiek veiktas valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.¹⁰

Ukrainas civiliedzīvotājam ir tādas pašas tiesības uz sociālajiem pakalpojumiem un sociālo palīdzību, kādas [Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā](#) noteiktas Latvijas pilsoņiem un Latvijas nepilsoņiem. Valsts un pašvaldību izmaksātos sociālā nodrošinājuma pabalstus neapliek ar iedzīvotāju ienākuma nodokli.

Ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliek no pašvaldības budžeta līdzekļiem izmaksātos pabalstus¹¹:

- nepavadīta bērna uzturam, kas mēnesī nedrīkst būt mazāks par 215 euro par nepavadītu bērnu līdz septiņu gadu vecumam un 258 euro par nepavadītu bērnu vecumā no septiņiem līdz 18 gadiem.

- pabalstu apgērbu un mīkstā inventāra iegādei pašvaldības saistošajos noteikumos paredzētajā apmērā, kāds noteikts audžuģimenē ievietotajiem bērniem¹².

Atlīdzība par Ukrainas civiliedzīvotāju izmitināšanu

Fiziskā persona, kura sev piederošā mājoklī bez maksas izmitina vienu vai vairākus Ukrainas civiliedzīvotājus, ir tiesīga saņemt no pašvaldības atlīdzību ar izmitināšanu saistītu papildu izmaksu kompensēšanai.¹³

⁹ Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma 8.³ pants

¹⁰ Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma 7.panta septītā daļa

¹¹ Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 9.panta pirmās daļas 7.punkts

¹² Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma 19.panta pirmā un trešā daļa

¹³ Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma 7.¹ pants

Atlīdzības apmērs ir 100 euro mēnesī par pirmo izmitināto personu un 50 euro mēnesī par katru nākamo izmitināto personu, bet ne vairāk kā 300 euro mēnesī par vienā mājoklī izmitinātām personām un ne ilgāk kā 90 dienas.

Atlīdzība izmitinātājam netiek ietverta gada apliekamajā ienākumā un netiek aplikta ar iedzīvotāju ienākuma nodokli.¹⁴

Par humānās palīdzības piegāžu organizēšanu un muitas procedūru

Aicinām ņemt vērā **brīvprātīgo kustības "Viegli palīdzēt" aicinājumu**: *"Ļoti novērtējam Latvijas civiliedzīvotāju vēlmi un gatavību palīdzēt, taču ļoti lūdzam neorganizēt palīdzību pašiem un nevest to uz Polijas–Ukrainas robežu, jo, kā apstiprina organizācijas un valsts iestādes Polijā un Ukrainā, tādējādi rodas haoss un rindas, kas kavē ukraiņu bēgļu nokļūšanu drošībā Eiropas Savienībā"*.

Iekšlietu ministrijas tīmekļvietnē pieejama informācija par atbalsta Ukrainas iedzīvotājiem koordinēšanu: https://www.iem.gov.lv/lv/jaunums/par-atbalsta-ukrainas-iedzivotajiem-koordinesanu?utm_source=https%3A%2F%2Flvportals.lv%2F

Gadījumā, ja humānās palīdzības sūtījumi tiek piegādāti, **izmantojot humānās palīdzības centru organizēto atbalstu, nav nepieciešams piemērot muitas procedūru – eksports**. Tomēr arī šajā gadījumā rekomendējam sagatavot detalizētu preču aprakstu, lai nodrošinātu uzskaiti nosūtītājam, kā arī atvieglotu preču šķirošanu humānās palīdzības piegādes starpniekiem Lietuvā vai Polijā (atkarībā no izvēlēta piegādes maršruta).

Formēt eksporta muitas deklarāciju, ja humānās palīdzības sūtījums tiks piegādāts uz Ukrainu, **nav nepieciešams**, lai gan komersantiem šāda iespēja tiek nodrošināta. Tomēr vispirms aicinām sazināties ar palīdzības sniegšanas koordinatoriem Latvijā, lai centralizētu palīdzības nosūtīšanu un tā atvieglotu dažādu Ukrainas institūciju darbu, nodrošinot tādu palīdzības saņemšanu, kas akūti nepieciešama.

Ja komersants būs izvēlējis noformēt eksporta muitas deklarāciju, atgādinām, ka tā jānoslēdz attiecīgās ES dalībvalsts muitas iestādē uz robežas ar Ukrainu. Ja eksporta muitas deklarācija, ņemot vērā situāciju, nebūs noslēgta, bet humānās palīdzības krava būs nogādāta uz Ukrainu, lai eksportu noslēgtu, **izmantojot VID EDS jāiesniedz vismaz alternatīvo pierādījumu minimums – starptautisko auto pārvadājumu pavadzīmi (CMR) (SMK ĪA 335. panta 4. punkts) ar saņēmēja atzīmi (Ukraina)**.

Par eksporta deklarācijas noslēgšanu iespējams zvanīt VID Muitas pārvaldes Tranzīta un eksporta kontroles daļas amatpersonām: Ludmila Nuždina tel: 67121071 un Dainis Liepa tel: 67121069.

Aktualitātes nodokļu samaksas termiņa pagarinājumos

Ja nodokļu maksātāju **tieši skar** Ukrainā izvērstā karadarbība, vai pret Krieviju vērstās ekonomiskās un finansiālas sankcijas (piemēram, darījumu partneris nespēj norēķināties par precēm vai tiek apturēta preču piegāde), kā rezultātā nodokļu maksātājs nespēj savlaicīgi veikt nodokļu maksājumus likumā paredzētajā kārtībā, lūdzam **nepieciešamības gadījumā savlaicīgi vērsties VID ar iesniegumu par**

¹⁴ Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 9.panta pirmās daļas 16.punkts

nodokļu samaksas termiņa pagarinājumu, pamatojot to ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 24.panta pirmās daļas 4.punktu (ja termiņa nokavējums radies **nepārvaramas varas** rezultātā).

Iespēja iesniegt iesniegumu par samaksas termiņa pagarinājumu saskaņā ar nepārvaramas varas apstākļiem tiks saglabāta, kamēr turpināsies Krievijas militārā agresija pret Ukrainu.

Nodokļu maksātāji, kuru saimniecisko darbību **tieši neskar** Krievijas iebrukums Ukrainā, nepieciešamības gadījumā var vērsties VID, lai pieteiktos nodokļu samaksas termiņa pagarinājumam saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 24.panta pirmās daļas 1.punktu.

Informācija VID tīmekļvietnē [Termiņpagarinājumi un nodokļu parādi](#).

Aicinām motivētus iesniegumus iesniegt savlaicīgi, **ne vēlāk kā 15 dienas** pēc maksājuma termiņa iestāšanās.

Informāciju sagatavoja
Valsts ieņēmumu dienesta
Nodokļu pārvalde, Muitas pārvalde
un Nodokļu nomaksas veicināšanas pārvalde